

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ HUYỀN

**DẠY HỌC MỘT SỐ VĂN BẢN THƠ
TRONG SÁCH GIÁO KHOA NGỮ VĂN 12
THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC
THẨM MỸ CHO HỌC SINH**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ HUYỀN

DẠY HỌC MỘT SỐ VĂN BẢN THƠ
TRONG SÁCH GIÁO KHOA NGỮ VĂN 12
THEO ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC
THẨM MỸ CHO HỌC SINH

Ngành: Lý luận và Phương pháp dạy học bộ môn Văn - Tiếng Việt
Mã số: 8140111

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. HOÀNG HỮU BỘI

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của cá nhân tôi dưới sự hướng dẫn khoa học của TS. Hoàng Hữu Bội. Các nội dung nghiên cứu, kết quả trong luận văn này là trung thực và chưa từng được công bố dưới bất kỳ hình thức nào.

Tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về nghiên cứu của mình.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Huyền

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện luận văn tốt nghiệp cuối khóa, em đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ tận tình của các thầy giáo, cô giáo khoa Ngữ văn, khoa Sau Đại học, Ban giám hiệu trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên. Đặc biệt, với tất cả tấm lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc, em xin chân thành cảm ơn TS. Hoàng Hữu Bội - Người đã hết lòng tận tình hướng dẫn, giúp đỡ em trong quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn này.

Em xin chân thành cảm ơn quý thầy cô Lãnh đạo Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Hải Dương; Các thầy cô trong Ban Giám hiệu và các đồng nghiệp trường THPT Nam Sách đã giúp đỡ nhiệt tình, tạo mọi điều kiện thuận lợi cho em trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu đề tài này.

Em cũng xin gửi lời cảm ơn tới những người thân yêu đã luôn bên em, động viên, khích lệ em trong những ngày học tập ở trường.

Em xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 13 tháng 6 năm 2018

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Huyền

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	v
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
3. Mục đích nghiên cứu	5
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	5
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	6
6. Phương pháp nghiên cứu	6
7. Bố cục luận văn	7
PHẦN NỘI DUNG	8
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI	8
1.1. Cơ sở lý luận.....	8
1.1.1. Khái niệm năng lực và năng lực cảm thụ thẩm mỹ.....	8
1.1.2. Vấn đề phát triển năng lực cảm thụ thẩm mỹ khi dạy học các văn bản thơ ...	13
1.1.3. Đặc điểm thơ Việt Nam giai đoạn từ 1945 đến nay.....	16
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	20
1.2.1. Khái quát đặc điểm nội dung và nghệ thuật các văn bản thơ hiện đại Việt Nam trong sách giáo khoa Ngữ văn 12.....	20
1.2.2. Năng lực cảm thụ thẩm mỹ của học sinh đối với các văn bản thơ hiện đại Việt Nam trong SGK Ngữ văn 12 và các tiêu chí đánh giá năng lực cảm thụ thẩm mỹ của HS	22
1.2.3. Thực trạng dạy học các văn bản thơ hiện đại Việt Nam trong sách giáo khoa Ngữ văn 12 của giáo viên	30
Tiểu kết chương 1	34

Chương 2. ĐỊNH HƯỚNG DẠY HỌC CÁC VĂN BẢN THƠ HIỆN	
ĐẠI VIỆT NAM TRONG SÁCH GIÁO KHOA NGỮ VĂN 12	
THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC CẢM THỤ THẨM	
MỸ CHO HỌC SINH	35
2.1. Định hướng chung	35
2.2. Định hướng riêng cho từng bài thơ	36
2.2.1. Bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng.....	36
2.2.2. Bài thơ Việt Bắc của Tố Hữu	41
2.2.3. Đoạn trích Đất Nước (Trích trường ca “Mặt Đường khát vọng”) của Nguyễn Khoa Điềm.....	47
2.2.4. Bài thơ Sóng của Xuân Quỳnh.....	54
2.2.5. Bài thơ Đàn Ghi ta của Lor-Ca của nhà thơ Thanh Thảo	59
Tiểu kết chương 2	66
Chương 3. THỰC NGHIỆM SỰ PHẠM.....	67
3.1. Thiết kế dạy học bài thơ Tây Tiến của nhà thơ Quang Dũng theo định hướng dạy học do luận văn đề xuất.....	67
3.2. Dạy học thực nghiệm và đối chứng ở bài thơ Tây Tiến của Quang Dũng...	80
3.2.1. Mục đích	80
3.2.2. Đối tượng thực nghiệm.....	80
3.2.3. Kế hoạch thực nghiệm.....	80
3.2.4. Phương pháp tiến hành thực nghiệm.....	81
3.2.5. Đánh giá kết quả thực nghiệm.....	81
3.2.6. Kết luận chung về thực nghiệm.....	85
Tiểu kết chương 3	87
PHẦN KẾT LUẬN	88
TÀI LIỆU THAM KHẢO	90
PHỤ LỤC	

DANH MỤC VIẾT TẮT

GD	:	Giáo dục
Gs	:	Giáo sư
GV	:	Giáo viên
HS	:	Học sinh
NL	:	Năng lực
NXB	:	Nhà xuất bản
SGK	:	Sách giáo khoa
T.S	:	Tiến sĩ
THPT	:	Trung học phổ thông
TPVC	:	Tác phẩm văn chương

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1.	Tâm lý HS THPT với các văn bản thơ hiện đại Việt Nam trong sách giáo khoa Ngữ văn 12.....	23
Bảng 1.2.	Năng lực cảm thụ các văn bản thơ hiện đại Việt Nam trong sách giáo khoa Ngữ văn 12 của HS THPT	27

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

1.1. Về mặt lí luận

Vấn đề dạy học tác phẩm văn chương để làm phát triển năng lực thẩm mỹ ở học sinh đã được thế hệ ông cha ta nói tới từ lâu.

Từ những năm 80 của thế kỉ trước trong cuốn “*Những bài giảng văn ở Đại học*” (NXB Giáo dục - năm 1982), giáo sư Lê Trí Viễn đã viết: “*Lâu nay thường dùng thuật ngữ phát huy trí lực để chỉ việc khơi động học sinh tham gia xây dựng bài. Trong giờ giảng văn có cái gì cao hơn, rộng hơn. Bởi vì đây không phải chỉ kêu gọi những tính năng của trí tuệ mà cả con người. Đâu phải chỉ có phán đoán, suy luận, phân tích, tổng hợp, tưởng tượng tái tạo và sáng tạo, mà còn lắng mình nghe cho được nhịp đập của sự sống nằm im trong chữ nghĩa, để tìm mình rung cảm trở lại cái rung cảm của tác giả, cùng vui, buồn, căm giận, thương nhớ, đợi chờ, nâng mình lên, xúc cảm với cái đẹp trong hình tượng thơ văn, nghe nhạc mà thấy mùi hương, nghe tiếng động mà cảm thấy tĩnh mịch, thấy bóng đèn mà bóng tối hóa thâm u... Tóm lại, đi vào thế giới tinh vi của thơ văn bằng cả con người thông minh, nhạy cảm, tinh vi của mình*” [34, tr.12].

Ngày nay giáo dục phổ thông nước ta đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học cho nên trong việc dạy - học môn Ngữ văn, vấn đề dạy học tác phẩm văn học làm phát triển năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho học sinh được đặt ra. Tài liệu Tập huấn môn Ngữ văn cấp THPT của Bộ Giáo dục và Đào tạo năm 2014 có ghi rõ: “*Năng lực cảm thụ thẩm mỹ là năng lực đặc thù của môn học Ngữ văn, gắn với tư duy hình tượng trong tiếp nhận văn bản văn học. Quá trình tiếp xúc với các tác phẩm văn chương là quá trình người đọc bước vào thế giới hình tượng của tác phẩm và thế giới tâm hồn của tác giả từ chính cánh cửa tâm hồn của mình*”. Như vậy, chương trình mới đặt ra một yêu cầu cao hơn trong việc dạy - học tác phẩm văn chương nói chung và dạy học văn bản thơ nói riêng. Đó là phải hình

thành ở học sinh năng lực cảm thụ thẩm mỹ. Đây là vấn đề mới, chúng tôi mạnh dạn lựa chọn đề tài này với mong muốn đóng góp dù rất nhỏ vào việc đổi mới phương pháp dạy - học tác phẩm văn chương trong nhà trường phổ thông theo yêu cầu của chương trình mới.

1.2. Về mặt thực tiễn

Ngành giáo dục của nước ta đang thực hiện việc chuyển đổi chương trình từ giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực của người học. Vấn đề này đang được triển khai ở các trường phổ thông trong tất cả các môn học.

Dạy học TPVC nói chung, dạy học thể loại thơ nói riêng, chương trình mới đòi hỏi phải hình thành và phát triển cho học sinh năng lực cảm thụ thẩm mỹ.

Khi thực thi đổi mới phương pháp dạy học để hình thành năng lực thẩm mỹ, giáo viên và học sinh gặp nhiều lúng túng và khó khăn trong cả quá trình dạy - học. Vì vậy chúng tôi chọn đề tài này với hi vọng phát hiện ra những lúng túng, khó khăn của giáo viên và học sinh trong quá trình dạy học TPVH theo hướng phát triển năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho học sinh. Từ đó đề xuất được những phương án dạy học cụ thể cho từng văn bản thơ trong SGK Ngữ văn 12 theo yêu cầu của chương trình mới.

2. Lịch sử vấn đề

Dạy học thơ theo hướng phát triển năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho học sinh đã được bàn đến trong các tài liệu sau đây:

2.1. Trong cuốn *Vấn đề giảng dạy tác phẩm văn học theo thể loại* của nhóm tác giả Trần Thanh Đạm, Hoàng Như Mai, Huỳnh Lý, Phan Sĩ Tấn, Đàm Gia Cẩn có bài viết *Thơ và giảng dạy thơ* tác giả Trần Thanh Đạm đã đề cập đến vai trò của thơ: “Tác dụng lớn lao của thơ đối với việc giáo dục con người. Thơ như là một nghệ thuật của ngôn ngữ cân đối, hài hòa, du dương xưa nay vốn gần gũi, dễ tiếp nhận, dễ quen thân đối với tâm hồn và trí tuệ của thế hệ trẻ... thơ là nguồn suối mát phát triển những tư tưởng, tình cảm tốt đẹp cũng như nhiều năng khiếu quý báu khác về cảm xúc, tưởng tượng, ngôn ngữ... Tóm